

Η Δημόσια περιουσία στο «σφυρί»: η περίπτωση των «Ολυμπιακών Ακινήτων»

(απόσπασμα από την τοποθέτηση της «Πανεπιστημονικής» στην σχετική διημερίδα του ΤΕΕ, 7-8 Μάη 2009)

Το πρόβλημα με την αξιοποίηση των Ολυμπιακών Εγκαταστάσεων (ΟΕ) δεν είναι διόλου η «έλλειψη», τάχα, «αναπτυξιακού προσανατολισμού» των ακολουθούμενων πολιτικών και του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου. Θεωρούμε ότι, κάθε τρόπος αξιοποίησης των ΟΕ, όπως και κάθε πτυχή της οικονομικής πολιτικής γενικά, υπηρετεί κάποιον «αναπτυξιακό προσανατολισμό». Σε τελευταία ανάλυση, η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης δεν είναι μια ουδέτερη, τεχνοκρατική έννοια, αλλά έχει βαθύτατο οικονομικό-πολιτικό περιεχόμενο, σχετίζεται άρρηκτα με το ερώτημα «για ποιόν;», για τα συμφέροντα ποιας κοινωνικής τάξης σχεδιάζεται και υλοποιείται η αναπτυξιακή πολιτική.

Έτσι, το βασικό δίλημμα στο οποίο καταλήγουν όλες οι επιλογές αναπτυξιακού σχεδιασμού, είναι: **μεγιστοποίηση της κερδοφορίας του μεγάλου κεφαλαίου, των εγχώριων και ξένων μονοπωλιακών ομίλων ή συνδυασμένη ικανοποίηση του συνόλου των λαϊκών αναγκών;** Ήδη εδώ και δυο σχεδόν δεκαετίες, πολύ πριν από την εκδήλωση της καπιταλιστικής κρίσης που βιώνουμε στις μέρες μας, προωθούνται αναδιαρθρώσεις στις εργασιακές σχέσεις, στους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας (ενέργεια, μεταφορές, τηλε/νίες, κατασκευές), βαθαίνει ο εμπορευματικός χαρακτήρας της γης και των χρήσεων της, το περιβάλλον υποτάσσεται όλο και περισσότερο στην μονοπωλιακή κερδοφορία. Βασικές, ζωτικές λαϊκές ανάγκες όπως η υγεία, η παιδεία, ο αθλητισμός, ο πολιτισμός αντιμετωπίζονται ως εμπορεύματα, προχωρά η ιδιωτικοποίησή τους, αποκτούν και τυπικά, όλο και περισσότερο, χαρακτήρα «προνομίων» για λίγους και όχι δικαιωμάτων για όλους.

Αυτός ο προσανατολισμός βρήκε πλήρη εφαρμογή και σε ό,τι αφορά την πορεία προς τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τη διεξαγωγή τους και την λεγόμενη «μεταολυμπιακή εμπειρία». Η διάκριση που κάνουμε στην προ των Αγώνων και στη μετά από αυτούς περίοδο, έχει απλώς και μόνο ως στόχο να καταδείξει ότι οι σημερινές εξελίξεις, αναφορικά με την «αξιοποίηση» (διάβαζε: την παράδοση στο μεγάλο κεφάλαιο) των ΟΕ δεν είναι «κεραυνός εν αιθρία», δεν οφείλονται στην «ανικανότητα», τη «διαφθορά», ή το «νεοφιλελεύθερο δογματισμό» της σημερινής κυβέρνησης (σ.σ. απελθούσας πλέον), αλλά είναι το νομοτελειακό επακόλουθο μιας πορείας και μιας σειράς επιλογών και πολιτικών που έχουν δρομολογηθεί πολύ πιο πριν από την πρώτη μέρα ανάληψης των Αγώνων.

Ήδη στην περίοδο μέχρι το 2004 έχει κιόλας διαμορφωθεί το θεσμικό πλαίσιο της «αξιοποίησης» των ΟΕ, δια του ξεπουλημάτων τους στο μεγάλο κεφάλαιο. Και το θεσμικό αυτό πλαίσιο δεν εξαντλείται απλά και μόνο στις νομοθετικές παρεμβάσεις που αφορούν άμεσα και «στενά» τις ΟΕ, ούτε είναι ξεκομμένο από το σύνολο των παρεμβάσεων, π.χ. για την ανάθεση και εκτέλεση των μεγάλων έργων κατά παρέκκλιση της ως τότε νομοθεσίας, τη μέθοδο της αυτοχρηματοδότησης, τις παρεμβάσεις για το κτηματολόγιο, τις αλλαγές χρήσεων γης στην Αττική, την τσιμεντοποίηση και τη δέσμευση ελεύθερων χώρων κλπ. Κοινός παρονομαστής όλων αυτών των παρεμβάσεων, η αγωνία να διευκολυνθεί η ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας μεγάλης κλίμακας γύρω από τη γη και τη χρήση της, την παραγωγή δομημένου περιβάλλοντος και τη διαχείριση του φυσικού και, παράλληλα, να επιταχυνθεί η διαδικασία συγκέντρωσης και συγκεντροποίησης της παραγωγής και του κεφαλαίου και στον κλάδο των κατασκευών.

Στα πλαίσια αυτά, ήδη από το 2002-2003 με τους νόμους 3016/02, 3130/03 και 3207/03, ιδρύεται η εταιρεία «ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΑΕ» (Ν.3016/02, αρ. 16), τυπικά μεν υπό δημόσιο έλεγχο (σύμφωνα με την πρόβλεψη της §2 του αρ. 16), αλλά με δικαίωμα ήδη να αναπτύσσει επιχειρηματική δραστηριότητα αναφορικά με τις ΟΕ (αρ. 17). Είναι χαρακτηριστικό ότι, αν και τυπικά η εταιρεία δεν μπορεί να πωλήσει ή να ανταλλάξει τα περιουσιακά

στοιχεία του δημοσίου που τις μεταβιβάζονται, με την διάταξη της §3 του άρ. 17 της δίνεται η δυνατότητα να εκμισθώνει τα περιουσιακά αυτά στοιχεία **ακόμη και ΔΩΡΕΑΝ(!)**, σε φορείς μη εξαιρουμένων ασφαλώς των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Ένα χρόνο μετά, με το Ν.3207/03, βρέθηκε η νομική φόρμουλα για να παρακαμφθεί η απαγόρευση πώλησης των (δημόσιων) ΟΕ. Απλούστατα, η «ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΑΕ» αποδεσμεύεται πλήρως από το δημόσιο έλεγχο, κατονομάζεται ως αμιγώς εταιρεία που λειτουργεί με βάση τη νομοθεσία περί ΑΕ και, το σημαντικότερο, με τη διάταξη του αρ. 7, δίνεται η δυνατότητα με απλή πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου **να μεταβιβάζεται σ' αυτή την ιδιωτική εταιρεία η ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ κρατικής-δημόσιας περιουσίας** για την εκπλήρωση των σκοπών της, την «αξιοποίησή» της και μάλιστα με πλήρη ατέλεια(!). Εν μία νυκτί, λοιπόν και με μια απλή πράξη Υπουργικού Συμβουλίου, «κάτω απ' το τραπέζι» μπορεί να ιδιωτικοποιείται κρατική-δημόσια περιουσία.

Η επισήμανση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία γιατί διαλύει οριστικά την πλάνη ότι η ιδιωτικοποίηση των ΟΕ ξεκίνησε με το νόμο του 2005. Είναι κατά την άποψή μας φανερό, ότι τα βάθρα της παράδοσης των ΟΕ στο μεγάλο κεφάλαιο είχαν ήδη τεθεί επί των προηγούμενων κυβερνήσεων ΠΑΣΟΚ και η κυβέρνηση της ΝΔ βρήκε, σχετικά με το θέμα αυτό, ένα «εύφορο έδαφος» για να καλλιεργήσει και να επεκτείνει την ίδια πολιτική.

Έτσι, πράγματι, το 2005 ήρθε ο νόμος 3342 για τα Ολυμπιακά Ακίνητα με τον οποίο φαίνεται να ολοκληρώνεται σε επίπεδο βασικού νομοθετικού πλαισίου η επιχείρηση εκποίησης της δημόσιας περιουσίας των ΟΕ (που κόστισαν στον ελληνικό λαό ποσό που ξεπερνά κατά πολύ το κολοσσιαίο νούμερο των 10 δις. €) στο μεγάλο κεφάλαιο. Ας σταθούμε, κάπως αναλυτικότερα, σε βασικές πλευρές των διατάξεών του.

Στο άρθρο 35, προβλέπεται η αποκλειστική ανάθεση της αξιοποίησης, χρήσης, διαχείρισης και εκμετάλλευσης όλων των ΟΕ (πλην του παλαιού Ιπποδρόμου) στην «ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΑΕ», με **απλή, διαπιστωτικού χαρακτήρα, απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ(!)**. Χαρακτηριστικά, στις δικαιοδοσίες της εταιρείας περιλαμβάνεται (πέραν της μίσθωσης, υπομίσθωσης και παραχώρησης χρήσης) και η γενική και σκόπιμα ασαφής έκφραση «**παραχώρηση δικαιωμάτων**», χωρίς να διευκρινίζεται αν πρόκειται για εμπράγματα δικαιώματα ή όχι, γεγονός που ανοίγει το δρόμο, σε μελλοντικό χρόνο, ακόμα και στην απευθείας πώληση ΟΕ ή τμημάτων τους σε ιδιώτες.

Στα άρθρα 1 έως και 8 του Ν. 3342/05 διαμορφώνεται, ουσιαστικά ένα «ειδικό καθεστώς ελευθέρων ζωνών», αναφορικά με τις ΟΕ, το οποίο εξαιρείται από την εφαρμογή σχεδόν του συνόλου της υφιστάμενης νομοθεσίας. Ενδεικτικά, αναφέρουμε:

- ✓ Οι οικοδομικές άδειες για τις επιπλέον κτιριακές εγκαταστάσεις θα εκδίδονται απ'ευθείας από το ΥΠΕΧΩΔΕ, εντός 60 ημερών και όχι από τα οικεία Πολεοδομικά Γραφεία (άρθρο 1)
- ✓ Οι άδειες λειτουργίας των εμπορικών και λοιπών εκμεταλλεύσεων στις ΟΕ θα εγκρίνονται από τη νεοσυσταθεία Γενική Γραμματεία Ολυμπιακής Αξιοποίησης, εντός 40 ημερών, από τα ΥΠΕΧΩΔΕ και ΥΠΠΟ, ενώ αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία, **εκδίδεται υποχρεωτικά(!) προσωρινή άδεια, εντός 10(!) ημερών**, από το Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας, η οποία ισχύει μέχρι της λήψης οριστικής απόφασης.
- ✓ Η Γνωμοδοτική Επιτροπή που δίνει το πράσινο φως για την αδειοδότηση, είναι 12μελής κατ'ελάχιστον, με 11 εκ των 12 μελών να είναι διορισμένα από αντίστοιχους Υπουργούς και 1 μόνο από τον οικείο ΟΤΑ (αρ. 3)
- ✓ Για τα ωράρια λειτουργίας των καταστημάτων εντός των ΟΕ, «κατ'εξάιρεση» δε θα εφαρμόζονται οι συνήθεις διατάξεις, αλλά επιτρέπεται η λειτουργία τους, πρακτικά, επί 24ωρο και 7ήμερο (αρ. 5).
- ✓ Γενικότερα, οι συμβάσεις παραχώρησης, εκμίσθωσης κλπ. των ΟΕ εξαιρούνται από την εφαρμογή γενικότερων νομοθετικών διατάξεων, όπως υγειονομικών διατάξεων, διαίου εμπορικών μισθώσεων κλπ.

Δε θέλουμε να επικεντρώσουμε, στα πλαίσια αυτής της τοποθέτησης σε μια σειρά, ούτως ή άλλως πολύ σοβαρές, σημαντικότερες πλευρές που σχετίζονται με την παράκαμψη της πολεοδομικής νομοθεσίας, την αύξηση του συντελεστή δόμησης και της κάλυψης, την αλλαγή/επέκταση χρήσεων σε αμιγώς αθλητικές εγκαταστάσεις κλπ. με το επιχείρημα ότι η εγκατάσταση είναι άρρηκτα δεμένη με το περιβάλλον της, τόσο στον ίδιο το χώρο των ΟΕ, όσο και στη γύρω περιοχή (στο όνομα πάντα της βιώσιμης ανάπτυξης και της μεγιστοποίησης των οφελμάτων για την τοπική και υπερτοπική κοινωνία) κλπ. Ήδη και από αυτά τα στοιχεία που δώσαμε, καθίσταται προφανές ότι με τις παραπάνω προβλέψεις επιχειρείται να διαμορφωθεί το πλέον ευνοϊκό πλαίσιο για την επιχειρηματική δραστηριότητα των ομίλων, στις «δημόσιες» κατά τα άλλα, ΟΕ. Φυσικά, δεν υπάρχει πουθενά η παραμικρή πρόβλεψη διασφάλισης ελεύθερης πρόσβασης, ή άλλες ρήτρες για να αποτραπεί το νέο «χαράτσωμα» των εργαζόμενων, οι οποίοι αφού χρυσοπλήρωσαν την κατασκευή και τη διεξαγωγή των

Ολυμπιακών Αγώνων, αφού φακελώθηκαν και υφίστανται ακόμα και σήμερα τις επιπτώσεις από τις χαφιεδοκάμερες και τους άλλους «αντι(;)τρομοκρατικούς» μηχανισμούς, καλούνται σήμερα να πληρώσουν εκ νέου για το δικαίωμα στην άθληση, στην ψυχαγωγία, στον ελεύθερο χώρο...

Φυσικά, πρέπει στο σημείο αυτό να τονιστεί ότι οι διατάξεις του συγκεκριμένου θεσμικού πλαισίου, υπηρετούν και προωθούν τις γενικότερες αναδιαρθρώσεις στον κλάδο των δημοσίων έργων και κατασκευών, τη γενίκευση των ΣΔΙΤ (π.χ. το έργο ΣΔΙΤ για το Κλειστό Γυμναστήριο Φαλήρου και το Ολυμπιακό Σκοπευτήριο στο Μαρκόπουλο που βρίσκονται σε φάση προώθησης) και των συμβάσεων παραχώρησης. Πρόκειται για κρατικομονοπωλιακές ρυθμίσεις με ενιαία στόχευση και προοπτική, την ακόμα μεγαλύτερη θωράκιση της κερδοφορίας των μεγάλων, εγχώριων και ξένων, μονοπωλιακών ομίλων (στη σύμφυσή τους με το τραπεζικό κεφάλαιο), την ακόμα μεγαλύτερη συγκέντρωση της παραγωγής και του κεφαλαίου στον κλάδο των δημοσίων έργων και υποδομών. Παράλληλα, είναι σαφής η σύνδεση του εγχειρήματος της «αξιοποίησης» των ΟΕ με αναδιαρθρώσεις που «τρέχουν» παράλληλα σε άλλους κλάδους της οικονομίας, ειδικά στο εμπόριο. Π.χ. τα Mall, Golden Hall κλπ. (το δεύτερο πρόκειται να λειτουργήσει στο χώρο του πρώην IBC) αποτελούν παράλληλα μοχλό για την παραπέρα συγκέντρωση του κεφαλαίου στο εμπόριο, το χτύπημα των μικρεμπόρων κλπ.

Βεβαίως, οι εξελίξεις αυτές πρέπει να αντιμετωπιστούν στο φόντο του ξεσπάσματος της καπιταλιστικής κρίσης. Η όξυνση των κρισιακών φαινομένων της καπιταλιστικής οικονομίας, όχι απλά δε θα ανακόψει, αλλά – αντίθετα – θα επιταχύνει την εφαρμογή της συγκεκριμένης πολιτικής. Δεν είναι τυχαίες οι ταυτόσημες δηλώσεις ποικιλώνυμων, πολιτικών και επιχειρηματικών παραγόντων που ένα από τα βασικότερα σημεία σύγκλισής τους, είναι η αξιοποίηση της κρίσης ως «ευκαιρίας» για την ταχύτερη και περισσότερο απρόσκοπτη προώθηση των αναδιαρθρώσεων.

Όπως ήταν επόμενο, ήδη σήμερα έχει προσωρήσει σε σημαντικό βαθμό η διαδικασία εκποίησης της δημόσιας περιουσίας, των ΟΕ. Στο 1,5 δις. € υπολογιζόταν το συνολικό ύψος των συμβάσεων παραχώρησης που έχουν υπογραφεί (ο υπολογισμός είναι για το σύνολο της διάρκειάς τους). Η εξοικονόμηση πόρων από τη συντήρηση και φύλαξη των παραχωρηθεισών ΟΕ υπολογιζόταν σε τιμές 2007 στα 12,5 εκ. €, ενώ από 7-10 εκ. € για τον ίδιο σκοπό καλύπτονται από πόρους της ΕΥΔΕ/ΑΟΕΕ της ΓΓΑ, δηλαδή από τον κρατικό προϋπολογισμό. Έχει σημασία να σημειώσει κανείς εδώ τα εξής:

- ✓ Πόσο ψευδεπίγραφο, τελικά, ήταν το επιχείρημα του υπέρογκου, τάχα, κόστους συντήρησης των ΟΕ από τη μια και των προσδοκιών για υψηλά οφέλη από την άλλη, που καθιστούσαν επιτακτική την ανάγκη επιχειρηματικής αξιοποίησής τους. Η έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους μιλούσε για ετήσιο κόστος συντήρησης περίπου 19,5 εκ. € το 2005. Ωστόσο, το ποσό αυτό, θα πρέπει να συγκριθεί με τα 28 δις. € του κρατικού πακέτου ενίσχυσης της ρευστότητας των τραπεζών, τους πακτωλούς των ΕΣΠΑ και των αναπτυξιακών νόμων, τα δισεκατομμύρια των οφειλών των ιδιωτικών ομίλων και επιχειρήσεων στα ασφαλιστικά ταμεία, το ανυπολόγιστο ύψος της (νόμιμης) εισφοροδιαφυγής από τη μαύρη, ανασφάλιστη εργασία, τις τεράστιες σπατάλες και υπερτιμολογήσεις στα μεγάλα έργα (αρκεί κανείς να σκεφθεί, για παράδειγμα, πόσο είχε αρχικά προϋπολογιστεί να κοστίσει το μετρό και πόσο κόστισε τελικά...). Από την άλλη, συνολικά οφέλη της τάξης των 2 δις. για 40 και για 50 χρόνια, είναι, θεωρούμε, αστείο και να το συζητά κανείς, μπροστά στα μεγέθη που προαναφέρθηκαν...
- ✓ Πόσο υποκριτικές είναι οι υποσχέσεις για αναπλάσεις, πολιτιστικές οάσεις, συνδυασμό πολιτισμού, αθλητισμού και βιώσιμης ανάπτυξης και άλλα ηχηρά παρόμοια. Από τις μέχρι τώρα «αξιοποιήσεις» που έχουν δρομολογηθεί, η συντριπτική τους πλειοψηφία αφορά επιχειρηματικές δραστηριότητες μεγάλης κλίμακας που καμία σχέση δεν έχουν με τις ανάγκες της λαϊκής οικογένειας, εκτός και αν κάποιος μπορεί σοβαρά να ισχυριστεί ότι σε αυτές συμπεριλαμβάνονται τα ...Mall, οι μεγάλοι συναυλιακοί χώροι (με τα συνήθως πανάκριβα εισιτήρια), οι μαρίνες για τα γιωτ των μεγιστάνων του πλούτου στην παραλία του Αγ. Κοσμά, τα Διεθνή Συνεδριακά Κέντρα στο Φάληρο, οι εκθεσιακοί χώροι, η απόκτηση έδρας γνωστής ΚΑΕ στο πρωτάθλημα μπάσκετ κλπ. Σε σχετικό πίνακα που είναι αναρτημένος στην ιστοσελίδα της «ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΑΕ», φαίνεται ότι, από τις 20 συνολικά εγκαταστάσεις, 2 μόλις(!) προορίζονται για ανοιχτές αθλητικές εγκαταστάσεις και χώρους πρασίνου – και δεν είναι τυχαίο ότι ο ένας εξ αυτών, στην παραλία του Μοσχάτου, δεν έχει υλοποιηθεί ούτε στο ελάχιστο. Θα μπορούσε κανείς να σχολιάσει ένα-ένα τα σχέδια «αξιοποίησης» ανά χώρο, αλλά και μόνο το δεδομένο που αναφέρθηκε αρκεί. Αλλά και εκεί που δεν προβλέπεται άμεσα (στην παρούσα φάση) κάποια μεγάλης κλίμακας επιχειρηματική δραστηριότητα στην ίδια

την εγκατάσταση, λόγω της φύσης της (π.χ. Παγκρήτιο Στάδιο), αυτή προωθείται επιδιώκεται μέσω της ένταξης στο πλαίσιο της «αξιοποίησης» του περιβάλλοντος χώρου, μέσα από επερχόμενες αλλαγές χρήσεων γης, όρων δόμησης κλπ.

Από τα όσα εκτέθηκαν παραπάνω, θεωρούμε ότι έγινε σαφής η βασική μας αφετηριακή θέση: η πορεία «αξιοποίησης»/εκποίησης των ΟΕ δεν είναι ένα «τυχαίο» γεγονός, απόρροια ιδεολογικών εμμονών, αντιαναπτυξιακής λογικής, ανικανότητας κλπ. Είναι αποτέλεσμα των πολύ συγκεκριμένων προσανατολισμών της αναπτυξιακής πολιτικής που ακολουθείται, μιας πολιτικής ταγμένης στη θωράκιση της κερδοφορίας των μονοπωλιακών ομίλων, στην με κάθε τρόπο υπεράσπισης της οικονομικής και πολιτικής τους εξουσίας. Είναι φανερό ότι έχουμε να κάνουμε, όχι με ένα «τεχνοκρατικό», αλλά με ένα βαθιά πολιτικό πρόβλημα που δε μπορεί να αντιμετωπισθεί στο έδαφος του σημερινού προσανατολισμού της ανάπτυξης. Χρειάζεται συνολική αγωνιστική αμφισβήτηση από τους εργαζόμενους και τα λαϊκά στρώματα. Χρειάζεται, ακριβέστερα, μια πολιτική ρήξης και αντεπίθεσης που θα βάζει στο επίκεντρο την ικανοποίηση των αναγκών του εργαζόμενου και της οικογένειάς του και όχι τη θωράκιση της ανταγωνιστικότητας και της κερδοφορίας των μονοπωλιακών ομίλων. Χωρίς τη ρήξη, την ανατροπή αυτής της βάσης, δε μπορεί κανείς να ελπίζει σε πραγματική διέξοδο που να ικανοποιεί τη γνήσια ανάγκη του ανθρώπου για ψυχαγωγία, αθλητισμό, πολιτισμό.